

Sosiaalihuollon ammattihenkilön toiminnan valvontaan liittyvä ammattitaidon selvittäminen

Valvira
Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Valvira-Sosnet –verkoston seminaari
15.3.2019 Helsinki

Markus Henriksson
Ylijohtaja

Valvira.fi, [@ValviraViestii](https://twitter.com/ValviraViestii)

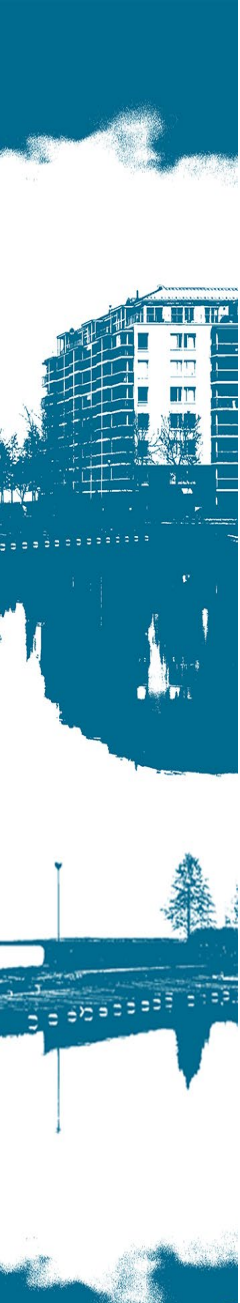

Asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää.

(Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4 §)

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) tarkoituksena on edistää asiakasturvallisuutta ja sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun.

Valvira ja aluehallintovirastot valvovat sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ammattitoimintaa.

Sosiaalihuollon valvonnan ja sen osana sosiaalihuollon ammattihenkilöiden toiminnan asianmukaisuuden valvonnan tarpeesta

- ammattihenkilöiden määrä kasvava
- ammattihenkilöiden koulutus- ja muut taustat kirjavat
- itsenäinen ammatinharjoittaminen laajenee
- vuokratyövoiman ja ostopalvelujen sekä alihankinnan käyttö laajaa
- palvelujärjestelmä pirstoutunut ja monimuotoinen
- palvelujärjestelmä voimakkaassa muutoksessa
- sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden omavalvonnassa edelleen kehittämistarpeita
- asiakkaat usein haavoittuvia, eivätkä kykene vaalimaan omaa etuaan

Valvonnan tarkoituksena on edistää asiakas- ja potilasturvallisuutta ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laatua;

puuttua sellaiseen toimintaan, joka sisältää **asiakas/potilasturvallisuusriskin**

ja

estää toiminta, joka ei täytä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilta vaadittavaa **hyväksyttävyyden minimitasoa**.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammateissa toimiminen edellyttää mm. riittäviä ammattitaitoja ja –tietoja. Mikäli ammattihenkilö ei täytä näitä edellytyksiä, Valvira voi ryhtyä turvaamistoimenpiteisiin (ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamiseen tai poistamiseen).

Seuraamuksista

Ammattihenkilövalvonta:

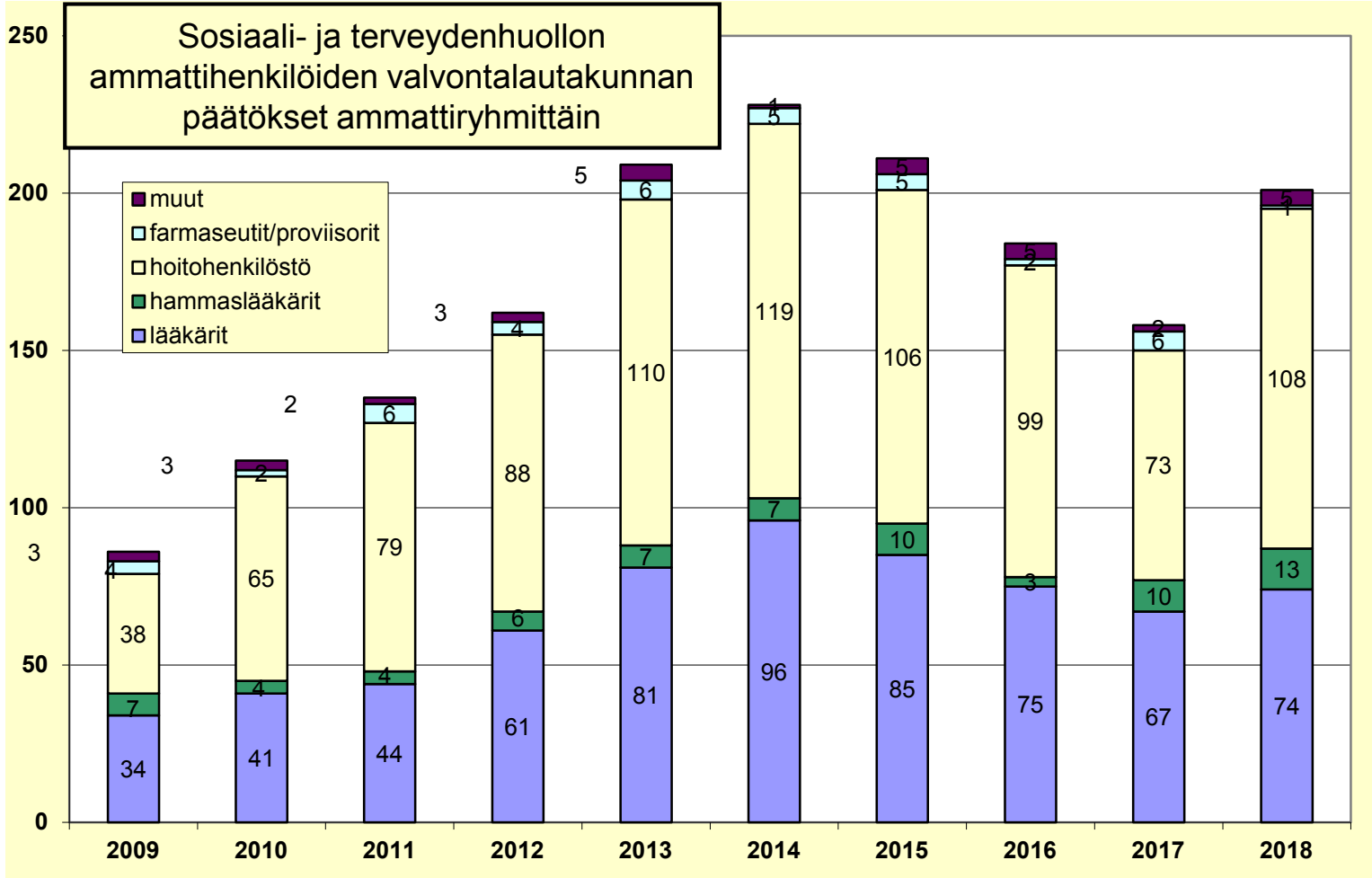
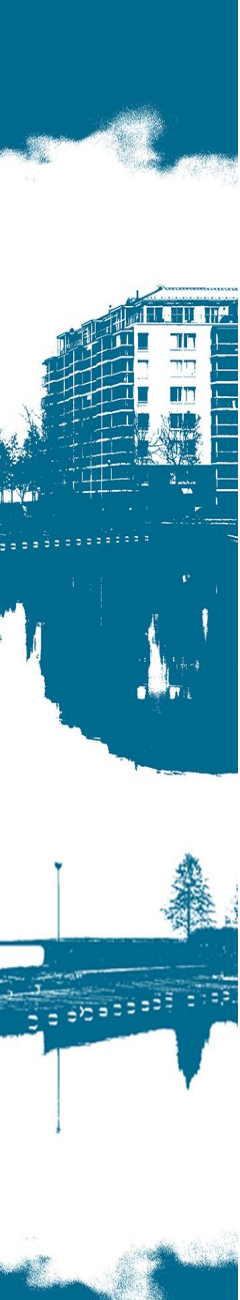
- **Ei moitittavaa**
- **Hallinnollinen ohjaus: käsityksen ilmaisu, huomion kiinnittäminen, huomautus**
- **Kirjallinen varoitus**
- **Turvaamistoimenpiteet: oikeuksien rajoittaminen ja poistaminen, suojatun ammattinimikkeen käytön kieltäminen**

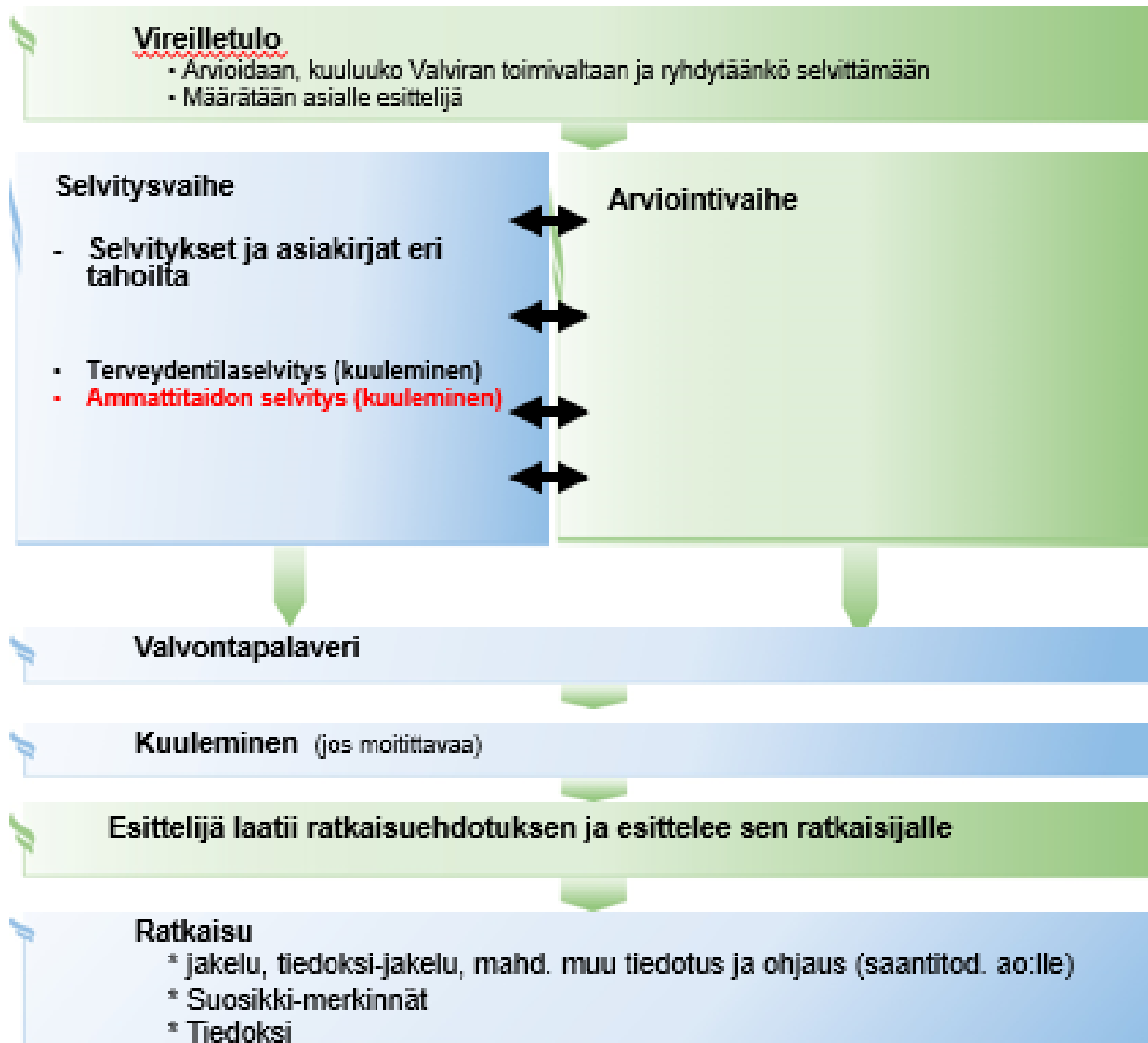
Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunnan päätökset

Lautakunnassa ratkaistaan

- * ammatinharjoittamisoikeuden poistamista, rajoittamista ja suojatun ammattinimikkeen poistamista koskevat asiat (lukuun ottamatta niitä tapauksia, joissa ammattihenkilö pyytää sitä itse)
- * oikeuden/nimikkeen takaisin saamista koskevat asiat ja
- * kirjallisen varoituksen antamista koskevat asiat

VALVONTA-ASIAN KÄSITTELYPROSESSI

Asiakasturvallisuusriskin arviointi

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 19 §

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että sosiaalihuollon ammattihenkilö on sairauden, päihteiden väärinkäytön, heikentyneen toimintakyvyn tai muun vastaavan syyn takia kykenemätön toimimaan ammatissaan, Valvira voi velvoittaa ammattihenkilön lääkärintarkastukseen tai sairaalatutkimukseen (***ammattillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvittäminen***).

Jos on perusteltua aihetta olettaa, että sosiaalihuollon ammattihenkilön ammatinharjoittamistaidossa tai ammattitiedoissa on puutteita, Valvira voi velvoittaa ammattihenkilön ammattitaitojen tai -tietojen tutkimiseksi työkokeiluun, työnäytteeseen tai kuulusteluun (***ammattitaidon selvittäminen***).

Ammattillisen toimintakyvyn ja terveydentilan sekä ammattitaidon selvittämisestä syntyneet kustannukset korvataan valtion varoista.

Jos sosiaalihuollon ammattihenkilö ei suostu edellä tarkoitettuun selvittämiseen, Valvira voi kieltää laillistettua ammattihenkilöä harjoittamasta ammattiaan taikka kieltää nimikesuojattua ammattihenkilöä käyttämästä asetuksella säädettyä sosiaalihuollon ammattihenkilön ammattinimikettä.

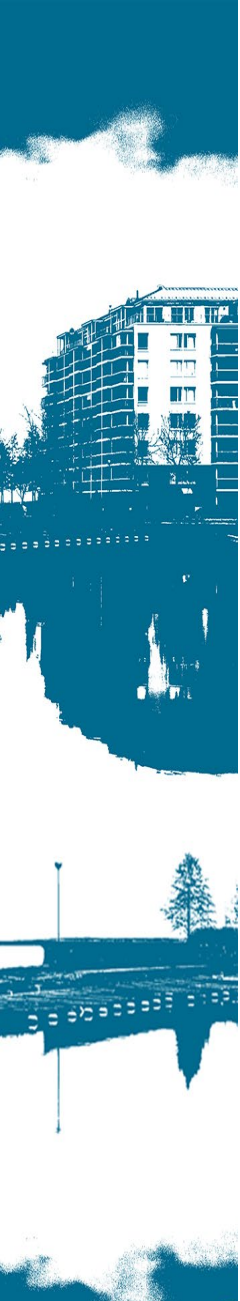

Valvira on yleensä hankkinut runsaasti selvitystä ennen ammattitaidon selvittämiseen määräämistä (tapauskohtaisen harkinnan perusteella):

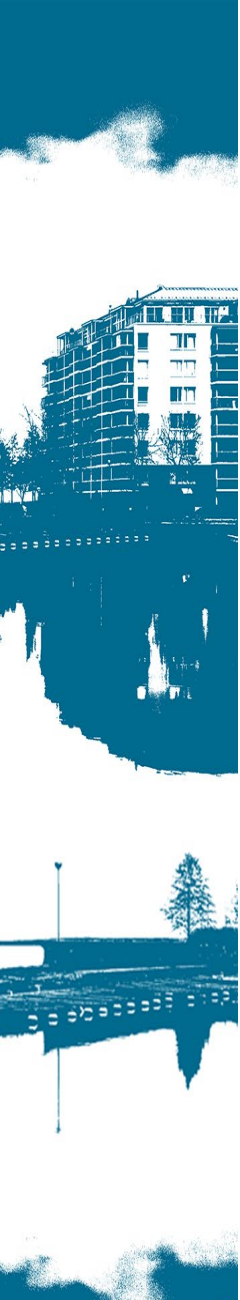
- Työnantajien ja esimiesten lausuntoja ammattihenkilön työskentelystä
- Ammattihenkilön laatimia sosiaalihuollon asiakirjoja
- Ammattihenkilöä itseään koskevia potilasasiakirjoja ja häntä hoitaneiden lääkäreiden lausuntoja, Kelan asiakirjoja, apteekkeista tietoja hänelle määrätyistä lääkkeistä
- Muita asiakirjoja: esim. poliisilta, koulutuksesta yliopistolta...
- Lausuntoja Valviran pysyviltä asiantuntijoilta
- Jos on syytä epäillä ammattitoiminnan puutteiden johtuvan sairaudesta, päihteiden väärinkäytöstä tms., Valvira yleensä määrää ensin terveydentilan selvitykseen

Ammattitaidon selvityksestä

- **Selvityksen sisältö pitää suunnitella räätälöidysti** siten, että siinä otetaan huomioon henkilön ammatti ja tosiasiallisten työtehtävien luonne sekä tiedot niistä seikoista ja epäkohdista, joiden perusteella ammattitaidon puutteellisuutta epäillään. Tästä syystä mm. Valviran määräyksen kaikki liitteet on vaadittava ko. henkilöltä, ja niihin on perehdyttävä ennen ammattitaidon selvityskokonaisuudesta päättämistä.
- Erityisesti on arvioitava ammattitaidon mahdollisten puutteiden aiheuttamaa **riskiä asiakasturvallisuudelle**
- Selvittämisen on siten perustuttava **riittävän laajaan ja oikein kohdennettuun** selvittämiseen ja arviointiin
- Selvittäminen voidaan tehdä useammassa osassa ("kuulustelu", "työnäyte", "työkokeilu"). Jos riittävän luotettava arviointi voidaan tehdä jo yhden tai kahden osion perusteella (esim. puutteet ovat niin graaveja), ei ole välttämätöntä edetä suunniteltuihin jatko-osioihin.
- Selvittämisen on kuitenkin **muodostettava tapauskohtaisesti suunniteltu yhtenäinen kokonaisuus**

- **Valvira on voitava selvityksestä annetun lausunnon perusteella arvioida henkilön ammattitoiminnan asianmukaisuutta asiakasturvallisuuden kannalta.** (Valvira ratkaisee kaiken saamansa selvityksen perusteella, pitääkö henkilön ammatinharjoittamisoikeutta rajoittaa tai poistaa se.)
- Ammatinharjoittamisoikeuteen puuttuminen on ihmisen **perusoikeuksiin puuttumista** (oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä). Siihen puututaan vain siinä määrin kuin asiakasturvallisuuden varmistaminen sitä edellyttää.
- **Valvira on voinut jo väliaikaisesti rajoittaa tai kieltää ammattihenkilöä harjoittamasta ammattiaan ennen** kuin määrää ammattitaidon selvittämiseen, jos potilasturvallisuuden varmistaminen sitä edellyttää.
- Jo ammattihenkilön oikeusturvan vuoksi ammattitaidon selvittäminen pitää suunnitella ja tehdä **ripeästi, ilman viivytyksiä**. Tavoitteena tulisi olla, että arviointi toteutetaan noin kuukaudessa.

Arvioinnin perusteella annettava lausunto (ks. Valviran ohje):

- Ammattitaidon selvittämisen **eri osioista** on suositeltavaa laatia **erilliset arvioinnit** ja lisäksi **lausunto yhteenvetona** koko selvityksestä.
- **Keskeistä ovat** selvityksen perusteella tehdyt **johtopäätökset perusteluineen**.
- Tarkoitus antaa objektiivinen kuva henkilön ammattitaidosta ja kyvystä toimia ammatiaan vastaavissa tehtävissä.
- Kuvataan myös työnäytteen/-kokeilun aikana tehdyt **havainnot** työn laadusta, ammatillisesta toiminnasta ja käyttäytymisestä ym.
- **Ammattitaidossa havaitut puutteet ja niiden laajuus on kuvattava ja niiden merkitystä arvioitava erityisesti asiakasturvallisuuden näkökulmasta. Millaisista tehtävistä suoriutuu ja millaisista ei suoriudu asiakasturvallisuutta vaarantamatta?**
- Tärkeää myös arvioida sitä, **miten henkilö itse kykenee arvioimaan suoriutumistaan**, mikä on hänen asennoitumisensa työhön, asiakkaisiin, työtovereihin, arvioijaan.
- Arvioitava myös työssä tarvittavia vuorovaikutustaitoja ja kielitaidon riittävyttä.
- Arvio mahdollisesti tarvittavasta lisäkoulutuksesta ja sen sisällöstä.